

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING I FORM

AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING 2024

Johanna Olsson

FYRA MINDRE ELSCHAKT PÅ HANTVERKSGATAN/ BRYGGAREGATAN, BROGATAN OCH HANTVERKSGATAN

Halland, Halmstad stad och kommun, Halmstad 5:1, L1997:3939

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2025:2

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2025

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2024

Bild framsida: **XX**

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	3
Topografi och fornlämningsmiljö	3
Syfte	5
Metod	5
Resultat	5
OS1000 - Hantverksgatan / Bryggaregatan	5
OS1002 – Brogatan 24 & 26	6
OS1003 och OS1004 – Hantverksgatan 19	7
Referenser	9
Tekniska och administrativa uppgifter	9
Bilagor	10
Bilaga 1 Schaktlista	
Bilaga 2 Fotolista	

Figur 1. Platserna för undersökningarna markerade på Lantmäteriets karta i skala 1:50 000 och i skala 1:10 000. (CC).

SAMMANFATTNING

Kulturmiljö Halland fick i uppdrag att övervaka Halmstad Energi och Miljö Nät AB schaktningsarbete inom stadslager L1997:3939 vid korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan, Brogatan 24 och 26 och utanför Hantverksgatan 19, enligt Länsstyrelsens beslut 431-6364-2024. Orsaken till den arkeologiska schaktningsövervakningen var att Halmstad Energi och Miljö Nät AB skulle förstärka en el-ledning, ansluta en ny kund och åtgärda en skada på en kabel. Fyra schakt anlades på de ovan nämnda gatorna och de motsvarade ungefär 25,4 kvadratmeter öppnad yta. Inga arkeologiska kultur-lager eller lämningar framkom i schakten.

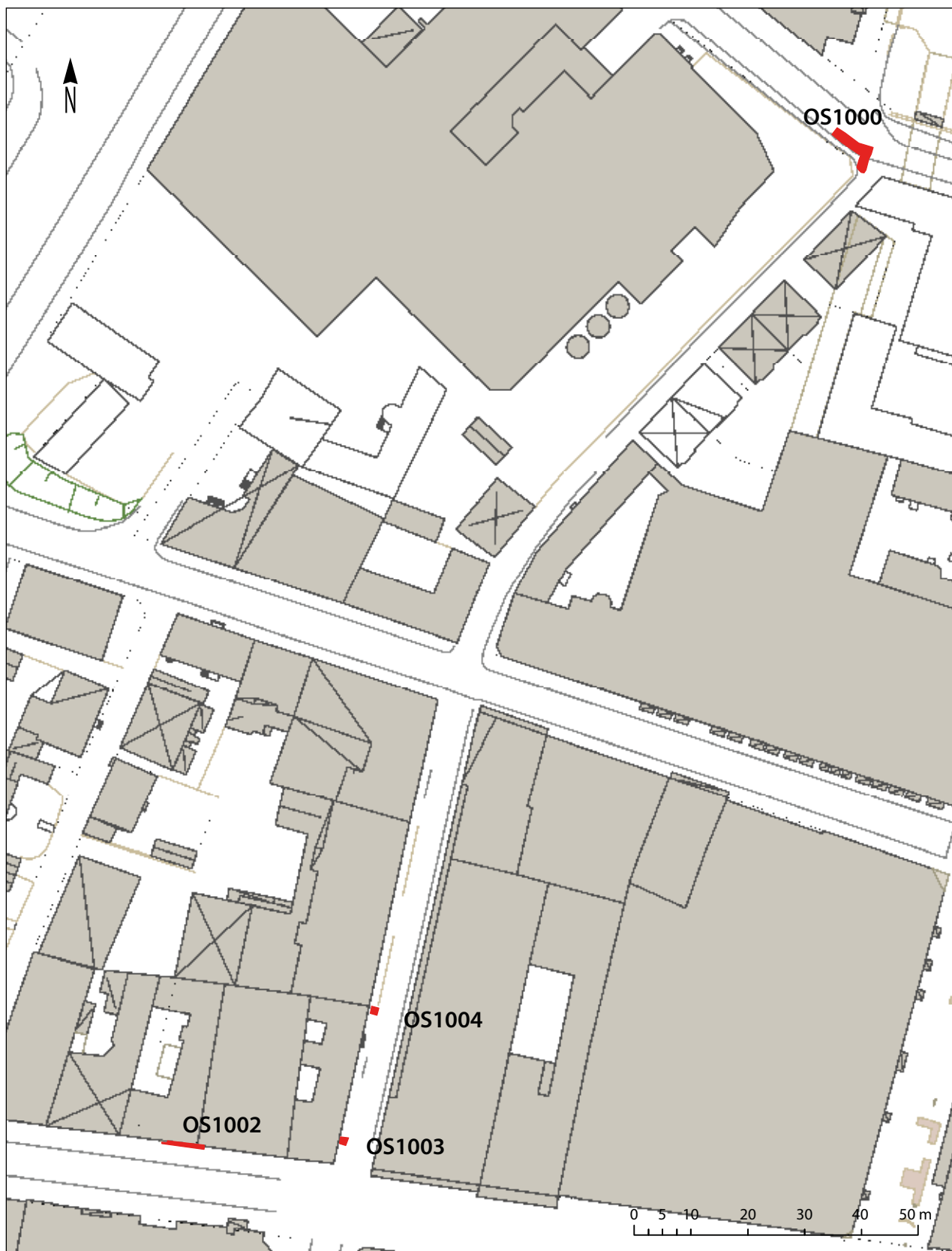
BAKGRUND

Halmstad Energi och Miljö Nät AB behövde utföra arbete på ledningar för el i Halmstad. Anledningen till ingreppet i L1997:3939, Halmstads medeltida stadslager, var att förstärka en el-ledning, ansluta en ny kund och åtgärda en skada på en kabel. Totalt öppnades fyra schakt med hjälp av en mindre, bandgående grävmaskin och de anlades vid korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan, utanför Brogatan 24 och 26 samt två mindre schakt utanför Hantverksgatan 19. I schaktet vid korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan lades en kabel. Utanför Brogatan 24 och 26 anslöts en ny kund till elnätet medan på Hantverksgatan förstärktes en el-ledning, se figur 1 och 2 över schaktens placering. Schaktningen utfördes under tre dagar, i september och i oktober. Arkeolog från Kulturmiljö Halland övervakade schaktningsarbetet och doku-menterade hela processen.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Schakten har placerats på olika gator inom det medeltida Halmstad. OS1000 har placerats i stadens nordvästra del strax sydväst om Lilla Torg där ett franciskanerkonvent anlades år 1494 som fick namnet S:t Anna (Öbrink 2015: 88f). Den första arkeologiska undersökningen av torget utfördes under år 1932 men då lämnades stora delar av torgets södra del orörd (Augustsson 1980: 53). Men under åren 2023 och 2024 har det pågått arkeologiska undersökningar av Lilla Torg och konventet S:t Anna i samband med Halmstads kommuns omgestaltning av torget. Tack vare detta har vi fått en mycket god förståelse av konventkyrkans form, storlek och bevarandegrad tillsammans med de gravar som påträffades i kyrkan och i anslutning till den.

De resterande schakten – OS1002, OS1003 och OS1004 – placerades i anslutning till varandra i stadens östra del. Dessa tre schakt ligger vid kvarteret Klammerdamms södra och sydöstra del. Mel-

Figur 2. Karta över schaktens placering. Schakten är markerade med rött och namngivna. OS1000, Bryggaregatan/Hantverksgatan. OS1002, Brogatan 24 och 26. OS1003 & OS1004, Hantverksgatan 19. Byggnader i grått och gator i vitt. Skala 1:1000.

lan det första schaktet – OS1000 – och de tre andra – OS1002, OS1003 samt OS1004 – har dominikanerkonventet S:t Katarina en gång legat. Det var under första delen av 1300-talet som konventet flyttades till dess nuvarande plats och stängdes under 1530-talet i samband med reformationen (Augustsson 1980:54). Där samtliga schakt blivit placerade eller i anslutning till dem har det schaktats tidigare, både arkeologiskt och för infrastruktur, för ytterligare information om tidigare undersökningar, se Kulturmiljö Hallands rapportarkiv.

SYFTE

Syftet med schaktningsövervakningen var att undersöka om något arkeologiskt i form av lämningar eller kulturlager fanns bevarat inom schaktområdet. Detta skulle dokumenteras med ett vetenskapligt arbetsätt.

METOD

Grävmaskinisten och anläggaren lyfte gatubeläggningen i form av gatstenar och asfalt innan den mindre grävmaskinen kunde börja schakta sig nedåt i samtliga fyra schakt. Arkeologen från Kulturmiljö Halland övervakade arbetet under schaktningen och dokumenterade schaktens innehåll samt mätte in schaktens utbredning med hjälp av GPS. Dessutom fotades schakten översiktligt med digitalkamera.

RESULTAT

OS1000 - Hantverksgatan/Bryggaregatan

Detta schakt öppnades i syfte att laga en trasig elkabel som går in i Hantverksgatan, se figur 3. Schaktet öppnades i korsningen mellan Hantverksgatan/Bryggaregatan. Den trasiga elkabeln skulle skarvas ihop

Figur 3. Översikt på OS1000 och den trasiga elkabeln som går in på Hantverksgatan. Schaktet öppnades i korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan. Mot söder. (Fotonr. 2024-87:1). Foto: Johanna Olsson.

Figur 4. Den östra schaktväggen i OS1000 i korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan där de moderna utfyllnadsmassorna är synliga under dagens gatsten. Mot öster. (Fotonr. 2024-87:2). Foto: Johanna Olsson.

med en av de fyra elkablarna i Bryggaregatan. Kabeln i Bryggaregatan var ej i användning och därför behövdes ingen ny elkabel läggas ned. Schaktet var L-format och mättes in som OS1000 samt motsvarade ungefär 17,8 kvadratmeter.

Det har grävts på denna plats förr, både arkeologiskt och för infrastruktur. Den del av schaktet som var placerad på Hantverksgatan täcktes av gatstenar medan den andra delen som var placerad längs med Bryggaregatan var täckt med asfalt. Under gatstenarna framkom ett lager av sättsand, ungefär 0,15 meter tjockt. Sättsanden var beige och väldigt ren, inget arkeologiskt framkom. Under sättsanden kom bärlagret som var ungefär 0,45 meter tjockt. Bärlagret mättes in men utgår. Bärlagret hade en varmare brun färgsättning och bestod av grus med dominerande inslag av sand och småsten. Den trasiga elkabeln låg i ett gult plaströr som hade en N-S riktning som har blivit täckta med sand. Profilerna i schaktet på Hantverksgatan undersöktes och inget arkeologiskt observerades, se figur 4.

På Bryggaregatan framkom bärlager direkt under asfalten och var inte lika tjockt som på Hantverks-

Figur 5. Översikt på den del av OS1000 som placerades på Bryggaregatan. Skyffeln indikerar vilket elrör med elkabel som ska skarvas samman med den trasiga kabeln. Schaktet öppnades i korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan. Mot väster. (Fotonr. 2024-87:3). Foto: Johanna Olsson.

gatan. Bärlagret var ungefär 0,15–0,20 meter tjockt. Direkt under bärlagret kom ett tjockare sandlager som de fyra gula rören med elkablarna blivit nedlagda i. Sandlagret hade en ljusbeige färg och var mycket ren. Det var den tredje elkabeln – från trottoaren – i Bryggaregatan som skulle skarvas och sammankopplas med den trasiga elkabeln, se figur 5. Schaktets profiler i Bryggaregatan visade inga tecken på arkeologiska lager eller lämningar, enbart moderna massor.

OS1002 – Brogatan 24 & 26

Elschaktet på Brogatan öppnades för att ansluta en ny kund. Elen skulle dras in i Brogatan 24:s källare från det elskåp som fanns på plats. Schaktet mättes in som OS1002 och grävdes längst med fastigheten i Ö-V riktning och den öppnade yta motsvarar ungefär 4,8 kvadratmeter.

Det har grävts på denna plats tidigare. Schaktet var täckt med gatstenar som behövde plockas bort och under framkom bärlagret. Bärlagret hade en brun-gul färg och bestod av grus med dominerande inslag av sand och småsten. Schaktet blev ungefär 0,5–0,6

Figur 6. Översikt på OS1002 utanför Brogatan 24 & 26. Elröret går in i Brogatan 24 källare. Mot väster. (Fotonr. 2024-87:4). Foto: Johanna Olsson.

meter djupt mätt från ovansidan av gatstenarna. Mot botten av schaktet blev massorna lite mer sandiga men inget arkeologiskt framkom, enbart lite tegelkross och plast. I schaktets östra del var man tvungen att borra bort en betongplatta från en blomlåda som tidigare funnits på platsen i syfte att kunna föra in elkabeln i fastighetens källare, se figur 6. Inga övriga kontexter mättes in utöver schaktet. Bottenmätt gick att mäta in fast uppkopplingen var lite svajig.

OS1003 och OS1004 – Hantverksgatan 19

Det elschakt närmast korsningen Hantverksgatan/Brogatan som placerades vid ett elskåp och var det första av två likadana schakt som öppnades upp i syfte att föra in en elkabel i ett redan existerande elrör i plast. Elkabeln skulle kopplas in i elskåpen. Schaktet mättes in som OS1003 och motsvarar ungefär 1,75 kvadratmeter.

Det har grävts på denna plats tidigare vid nedläggning av olika typer av kablar och rör. Schaktet var

Figur 7. Översikt på OS1003 utanför Hantverksgatan 19 närmast korsningen till Brogatan. Olika rör är synliga. Mot väster. (Fotonr. 2024-87:5). Foto: Johanna Olsson.

Figur 8. Schakt OS1004 öppnas upp med hjälp av maskin efter gatstenarna plockats bort. Mot väster. (Fotonr. 2024-87:6). Foto: Johanna Olsson.

täckt av gatstenar som behövde avlägsnas. I mitten av schaktet syntes två gamla schakt som grävts bredvid varandra och var fyllda med bärlager med olika färg, den ena hade en gulbrun färg medan den andra var mer grå. Båda bärlagren bestod av grus med dominerande inslag av sand och småsten. Kablarna och det elrör i plast som skulle användas framkom i N-S riktning i botten på schaktet. I botten av schaktet blev bärlagret lite sandigare men inget arkeologiskt framkom. Schaktbotten nåddes på ett djup på ungefär 0,7–0,85 meter mätt från ovasidan av gatstenarna, se figur 7. Inga övriga kontexter mättes in utöver schaktet. Däremot gick inte bottenmätt att mätas in på grund av dålig mottagning.

Det andra schaktet längre in på Hantverksgatan fick manuellt ritas på grund av dålig mottagning vid inmätning med GPS och namngavs OS1004. Schaktets öppnade yta motsvarar ungefär två kvadratmeter.

Det har grävts på denna plats tidigare vid nedläggning av olika typer av kablar och rör. Schaktet var täckt med gatstenar som behövde plockas bort och därunder framkom bärlagret. Bärlagret bestod av grus med dominerande inslag av sand och småsten. Det kabelrör som skulle använda framkom i N-S riktning ungefär 0,3–0,4 meter, se figur 8.

REFERENSER

Augustsson, Jan-Erik 1980. *Medeltidsstaden 20: Halmstad*. Riksantikvarieämbetet, Rapport Medeltidsstaden 43. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer.

Öbrink, Mattias, red. (2015) *Vår by Brokorp: Halmstads äldsta historia*. Hallands Läns museers Skriftserie No. 11. Stiftelsen Hallands Läns museum.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-6364-2024
Eget diarienummer:	2024-329
Uppdragsgivare:	Halmstad Energi och Miljö Nät AB
Utförandetid:	10 september 2024, 21 oktober 2024 & 22 oktober 2024
Personal:	Johanna Olsson (projektledare)
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Halmstad stad och kommun, Halmstad 5:1 / korsningen Hantverksgatan/Bryggaregatan, Brogatan 24 och 26, Hantverksgatan 19, L1997:3939. Koordinater X: 368551,62, Y: 6283225,06.
Undersökt:	17,85 löpmeter, 26,35 m ² , 22,34 m ³
Dokumentation:	Schakten, mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasiprojektet Halmstad2024329S. Digitala fotografier har fotonummer 2024-87:1-6.
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.
Prover:	Inga prover samlades in.
Datering:	Modernt/recent.

BILAGOR**Bilaga 1** Schaktlista

Landskap: Halland
Socken: Halmstad
Fastighet: Halmstad 5:1
Plats/gata: Hantverksgatan/Bryggaregatan, Brogatan 24 & 26, Hantverksgatan 19
Fornlämning: L1997:3939
Undersökningstyp: Schakningsövervakning 2024

IntrasisID (OS)	Plats	Syfte (vid övervakning)	Yta (m ²)	Djup (m ³)	Beskrivning/innehåll
1000	Hantverksgatan/Bryggaregatan	Laga skada på elkabel	17,8	16,42	Moderna/recenta massor, inget arkeologiskt
1002	Brogatan	Ansluta ny kund	4,8	3,51	Moderna/recenta massor, inget arkeologiskt
1003	Hantverksgatan	Förstärka elledning	1,75	1,76	Moderna/recenta massor, inget arkeologiskt
1004	Hantverksgatan	Förstärka elledning	2	0,66	Moderna/recenta massor, inget arkeologiskt

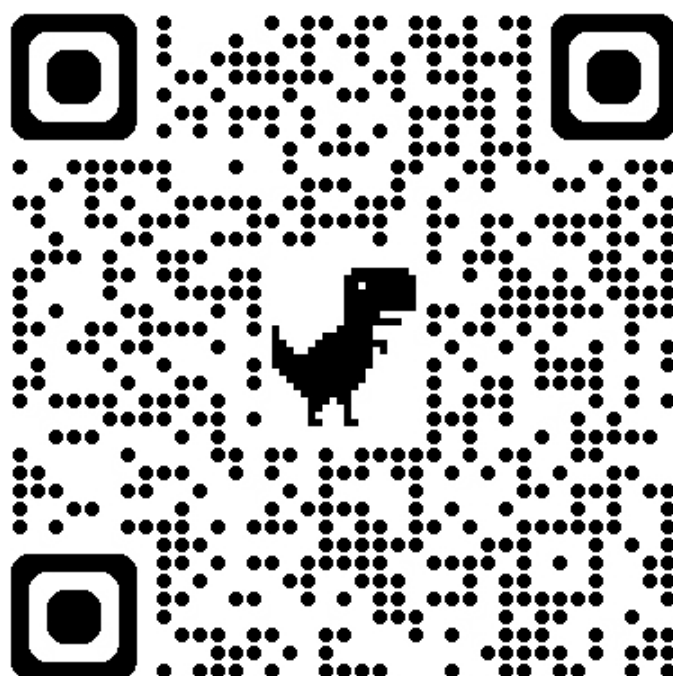
Bilaga 2 Fotolista

Fotonummerserie: 2024-87:1-6
Diarienummer: 2024-329
Landskap: Halland
Socken: Halmstad
Fastighet: Halmstad 5:1
Fornlämningsnr: L1997:3939
Undersökningstyp: Schakningsövervakning 2024

JO=JOHANNA OLSSON

Fotonummer	Beskrivning	Mot	Typ	Schakt	Fotodatum	Fotograf
2024-87-1	OS1000. Översikt på den trasiga elkabeln i Hantverksgatan	S	Översikt	1000	9/10/2024	JO
2024-87-2	OS1000. Stratigrafin på moderna lager i Hantverksgatan under gatstenarna	Ö	Sektion	1000	9/10/2024	JO
2024-87-3	OS1000. Översikt på rören med elkablarna i Bryggaregatan, den tredje från trottoaren ska skarvas	V	Översikt	1000	9/10/2024	JO
2024-87-4	OS1002. Översikt på Brogatan när elrör med kabel är nedlagd, går in i fastighetens	V	Översikt	1002	10/21/2024	JO
2024-87-5	OS1003. Översikt Hantverksgatan närmast korsningen till Brogatan, rör synliga. Elrör för elkabel.	V	Översikt	1003	10/22/2024	JO
2024-87-6	OS1004. Arbetsbild vid schaktning. Bärlager synligt.	V	Arbetsbild	1004	10/22/2024	JO

Hitta våra rapporter och följ oss på våra sociala medier!

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM